

سرشناسه: عباسی آرانی، عبدالله، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور: بازیگری زن در آیین شریعت / عبدالله عباسی آرانی.
مشخصات نشر: کاشان: مرسل، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۲۹۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۲-۳-۰۹-۹
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
موضوع: بازیگران زن (فقه)
موضوع: زنان (فقه)
موضوع: بازیگری (فقه)
رده‌بندی کنگره: BP۱۹۸/۶/۱۵۴۲ ۱۳۹۲
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۹۶۱۴۲

- بازیگری زن در آیین شریعت
- عبدالله عباسی آرانی
- آماده‌سازی متن: واحد فنی و تحقیقات انتشارات مرسل
- اب اول / ۱۳۹۲ / ۱۰۰۰ نسخه
- نگارگری: آفتاب
- چاپ: بهضت
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۲-۳-۰۹-۹
- قیمت: ۱۵۰۰ تومان
- حق چاپ محفوظ است. کپی کل یا بخشی از این کتاب شرعاً و قانوناً مجاز نمی‌باشد.

انتشارات مرسل

ناشر پرگزیده

مجدد همین و بیست و سومین
نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

www.morsalpub.com

ص پ: ۱۳۳۵/۸۷۱۳۵

تلفکس: ۰۳۶۱-۴۴۵۵۱۳ - همراه: ۰۹۱۳ ۱۶۱ ۳۵۴۶

www.adinebook.com
www.iketab.com

فروش اینترنتی:

بازیگری زن در آئینه شریعت

www.ketab.ir

عبدالله عباسی آروی

انتشارات مرسل

فهرست مطالب

۱۲.....	مقدمه / تبیین موضوع و اهمیت آن
	بخش اول: کلیات مفاهیم
۲۶.....	فصل اول: فقه و بازیگری زن
۲۸.....	ویژگی‌های زن هنرمند
۳۰.....	بایدهای بازیگری زن
۳۴.....	روایات مربوط به اجازه‌ی شوهر
۳۶.....	جمع‌بندی روایات
۳۹.....	فصل دوم: مفاهیم
۳۹.....	واژگان کلیدی موضوع
۳۹.....	حکم
۳۹.....	انواع حکم
۴۲.....	بازیگری زن
۴۳.....	فیلم
۴۴.....	تئاتر
۴۴.....	واژه‌های مرتبط با موضوع
۴۴.....	نمایش
۴۵.....	هنر

بخش دوم: بازیگری زن و لباسش

۵۰.....	فصل اول: حکم پوشیدن لباس جنس مخالف در بازیگری
۵۲.....	ادله حرمت همانندی
۵۲.....	الف: روایات حرمت
۵۹.....	ب: اجماع بر حرمت
۶۲.....	ادله جواز همانندی
۶۲.....	روایت جواز
۶۴.....	فصل دوم: حکم پوشیدن لباس شهرت در بازیگری
۶۷.....	ادله حرمت
۶۷.....	روایات
۷۴.....	فصل سوم: پوشیدن لباس غیرمسلمان در بازیگری
۷۵.....	ادله حرمت
۷۵.....	روایات
۷۸.....	فصل چهارم: حکم پوشیدن لباس مهیج در بازیگری
۷۹.....	ادله حرمت
۷۹.....	آیات
۸۰.....	روایات
۸۷.....	فصل پنجم: حکم پوشش زن در نقش مادر بزرگ
۸۸.....	ادله حرمت
۸۸.....	آیات
۹۱.....	بررسی مفهوم ثیاب
۹۲.....	بررسی عدم تبرج در زینت
۹۷.....	روایات تفسیر ثیاب، به (جلباب (لباس بلند)، و «مقنعه (روسری)،
۹۹.....	جمع بندی روایات قواعد
۱۰۳.....	فصل ششم: حکم پوشش دختر نابالغ
۱۰۳.....	ادله عدم وجوب پوشش
۱۰۶.....	اجماع
۱۰۷.....	فصل هفتم: حکم پوشش زن غیرمسلمان در بازیگری

فصل هشتم: بازیگری زن در نقش معصومان و اولیای دین.....	۱۱۱
ادله‌ی قاتلان به عدم جواز.....	۱۱۱
ادله‌ی قاتلان به جواز.....	۱۱۴

بخش سوم: بازیگری زن و بیانش

فصل اول: حکم شنیدن صدای زن؛ نقش محارم فرضی،.....	۱۲۴
حکم شنیدن صدای عادی زن نامحرم.....	۱۲۵
ادله‌ی قائلین به حرمت.....	۱۲۶
فصل دوم: حکم گفتگوی زن با نامحرم؛ نقش محارم فرضی،.....	۱۳۵
گفتار اول: گفتگوی عادی زن با نامحرم.....	۱۳۵
ادله‌ی تحریم گفتگوی عادی زن با نامحرم.....	۱۳۶
روایات.....	۱۳۶
دلیل صاحب جاه بر حرمت.....	۱۴۱
ادله‌ی جواز گفتگوی عادی زن با نامحرم.....	۱۴۲
آیات.....	۱۴۲
روایات.....	۱۴۳
سیره‌ی مسلمانان.....	۱۴۷
نهی عسر و حرج.....	۱۴۸
جمع‌بندی.....	۱۴۸
گفتار دوم: گفتگوی مفسده‌انگیز زن با نامحرم.....	۱۵۰
ادله‌ی حرمت.....	۱۵۰
آیات.....	۱۵۰
بررسی ملاک حکم حرمت.....	۱۶۲
تلذذ قهری و قصدی.....	۱۶۲
نتیجه‌ی مباحث.....	۱۶۳
فصل سوم: حکم حضور زن در نمایش.....	۱۶۵
زن، پویانمایی و تقلید صدا،.....	۱۶۵
نتیجه.....	۱۶۷
فصل چهارم: حکم گفتگوی زن در نمایش کمدی (طنز و سرگرمی)،.....	۱۶۹

۱۶۹.....	گفتار اول: طنز اسلامی
۱۷۲.....	حرمت یا حلیت طنز
۱۷۴.....	روایات رجحان مزاح
۱۷۶.....	روایات مذمت مزاح
۱۷۸.....	جمع بندی
۱۸۱.....	گفتار دوم: حکم گفتار دروغ زن در بازیگری
۱۸۲.....	۱. دروغ در حال حکایت گری
۱۸۳.....	روایات گناه کبیره بودن دروغ بر خدا و پیامبر(ص)
۱۸۵.....	جمع بندی
۱۸۶.....	۲. دروغ در حال قصه پردازی
۱۸۷.....	روایات عذر دروغ شوخی
۱۹۲.....	فصل پنجم: حکم آواز خوانی زن در نمایش
۱۹۲.....	آوازخوانی غنایی زن در بازیگری
۱۹۴.....	آواز غنایی زن در صحنه‌ی عروسی
۱۹۵.....	ادله‌ی جواز
۱۹۷.....	جمع بندی
۱۹۸.....	شرایط و محدودیت غنای عروسی
۱۹۹.....	آوازخوانی زن در مرثیه
۲۰۱.....	نقد و بررسی جواز

بخش چهارم: بازیگری زن و نگاه به نامحرم

۲۰۶.....	فصل اول: حکم نگاه عادی زن به مرد نامحرم در بازیگری
۲۰۷.....	اقوال پیرامون نگاه زن به بدن نامحرم
۲۰۸.....	ادله‌ی حرمت
۲۰۸.....	آیات
۲۱۲.....	روایات
۲۱۴.....	سیره مسلمانان
۲۱۵.....	اجماع
۲۱۷.....	فصل دوم: حکم نگاه آمدن زن به نامحرم در بازیگری

۲۱۷.....	مسائل قابل بررسی
۲۱۷.....	مفهوم تلذذ
۲۱۸.....	گستره‌ی تلذذ حرام
۲۲۱.....	تلذذ عقل و شهوت
۲۲۲.....	تلذذ قهری و قصدی
۲۲۲.....	مفهوم ریه
۲۲۳.....	نکات مورد توجه در ریه
۲۲۵.....	ادله‌ی حرمت نگاه‌آلود
۲۲۵.....	آیات
۲۲۶.....	روایات
۲۲۹.....	قیاس ولایت
۲۳۰.....	فصل سوم: حکم نگاه زن با واسطه در نمایش نقش فیلمبردار،.....
۲۳۰.....	نگاه با واسطه
۲۳۳.....	نتیجه

بخش پنجم: بازیگری زن و چهره‌پردازی (گریم)

۲۳۶.....	فصل اول: حضور زن در نمایش (در نقش چهره‌پرداز)
۲۳۶.....	گفتار اول: هنر آرایشگری زن
۲۳۹.....	شروط آرایشگری
۲۴۰.....	چهره‌پردازی جنس مخالف
۲۴۱.....	گفتار دوم: حکم وصل کلاه‌گیس
۲۴۲.....	حکم وصل کلاه‌گیس از موی انسان برای زن
۲۴۳.....	روایات منع وصل مو، به موی زن
۲۴۷.....	اخبار کراهت وصل مو، به موی زن
۲۴۸.....	اخبار جواز وصل مو، به موی زن
۲۵۱.....	جمع‌بندی
۲۵۲.....	وصل کلاه‌گیس از موی غیرانسان برای زن
۲۵۳.....	گفتار سوم: پوشش کلاه‌گیس در بازیگری
۲۵۴.....	پوشش کلاه‌گیس از موی انسان برای زن

۲۵۴ ادله‌ی لزوم پوشش
۲۵۴ آیات
۲۵۵ استصحاب
۲۵۶ پوشش کلاه‌گیس از موی غیرانسان برای زن

بخش ششم: بازیگری زن و رفتار او

۲۵۸ فصل اول: حکم رقص زن در نمایش (نقش رقصنده)
۲۵۸ حرکت در بازیگری
۲۵۹ سنای رقص
۲۶۰ رقص رقص
۲۶۲ روایات حرمت رقص
۲۶۳ رقص فرد نابالغ
۲۶۴ فصل دوم: حکم رابطه‌ی زن با نامحرم در بازیگری
۲۶۴ خلوت کردن زن و مرد نامحرم
۲۶۵ روایات عدم حرمت خلوت
۲۷۰ روایات حرمت خلوت
۲۷۴ شوخی کردن در خلوت
۲۷۴ روایات
۲۷۶ نتیجه
۲۷۹ فهرست منابع

تبیین موضوع و اهمیت آن

بازیگری در فیلم و تئاتر، در واقع همان زندگی زن در یک محیط فرضی به شرایط پیشنهادی است. زندگی زن در این محیط، مبتنی بر بدن، بیان، عواطف و حرکتهای اوست. در این میان، بدن بازیگر نیازمند لباس، چهره‌ی او نیازمند چهره‌پردازی (گرم) و بیانش آکنده از عواطف است؛ عواطفی نظیر خشم، کینه، مهر و محبت. این عواطف به همراه حرکتهایی مانند نشستن، ایستادن، راه رفتن، دراز کشیدن و غیره در صورت می‌پذیرد. همه‌ی این عواطف، به صورت افعالی هماهنگ با این محیط مفروض و همسو با آن شرایط پیشنهادی ظهور می‌کنند. در این میان، با توجه به جایگاه زن در شرع مقدس اسلام، بازیگری او شرایطی را ایجاب می‌کند که به لحاظ فقهی، احکام شایان توجهی دارد.

فقه اسلامی از آن جهت که در صدد بیان حکم افعال مکلف است، این پدیده را به عنوان مسئله‌ای که ممکن است از نظر شرعی دارای حکمی باشد، مورد مذاقه قرار می‌دهد. نکته‌ی حائز اهمیت این است که این مسئله تاکنون در فقه اسلامی مورد نظر قرار نگرفته و در کتب فقهی مطرح نشده

است. این مسئله را می‌توان به دلایلی که بازیگر زن در فضا و تئاتر، قبا

از انقلاب اسلامی، غالباً چنان به محرمات شایع آلوده شده بود، که در اذهان مردم متشرع، نام سینما و فیلم، یادآور زشتی‌های افراد مبتذل، تحت عنوان هنرپیشه و بازیگر بوده است. اقتصران غالبی این پدیده با انواع محرمات و تصور عدم ضرورت آن در زندگی انسان، باعث شد فرض مباحی برای این هنر در نظر گرفته نشود. بنابراین فقها در مباحث خود به این موضوع نپرداختند. بعد از انقلاب اسلامی، به این جهت که بازیگری با شئون اسلامی همراه شد، این مسئله مورد توجه فقهای شیعه قرار گرفت، به نحوی که اکثر آنها با حضور زن در عرصه‌ی هنر و بازیگری در فیلم و تئاتر، در صورتی که مفید برای آن مترتب نباشد، مخالفتی نداشتند.

نکته‌ی دیگر این است که اهمیت نقش زن در بازیگری، برای الگودهی صحیح از یک زن مسلمان در صحنه‌های هنری، اعم از فیلم و تئاتر، در مقابل الگوهای نادرست و فاسد غرب، امری غیرقابل انکار است؛ زیرا اسلام به عنوان دینی جاودانه، در پی آن است که معارف دینی را به بهترین شیوه و با استفاده از ابزارهای جدید به مخاطبان خود انتقال دهد تا از این طریق، عامل هدایت انسان‌ها و رساندن آنان به کمالات انسانی شود.

کشور ما با داشتن نظامی مبتنی بر اسلام و اعتقاد بر اینکه فقه اسلامی الگوی تمام‌نمای اداره‌ی یک جامعه‌ی مسلمان در تمام دوران‌هاست، در راستای برآورده کردن نیاز جامعه‌ی سینما و تئاتر کشور اسلامی، باید پاسخ‌گوی بازیگری زن، البته با حفظ شئون اسلامی خصوصاً در نقش مادر، همسر یا دختر خانواده باشد.

از آن جهت که سینما در حال حاضر وسیله‌ای برای آگاهی و تبلیغ شمرده می‌شود، به تصویر کشیدن و ارائه‌ی هر چیزی که در فرآیند رشد فکری مردم و ارتقای آگاهی آنان و ترویج فرهنگ اسلامی مؤثر باشد، حائز اهمیت بسیار است. بنابراین، بازیگری زن نقش مهمی ایفا می‌کند و بیانگر بسیاری از پیام‌ها و معانی فرهنگی و هنری است. به همین دلیل بررسی ابعاد فقهی این موضوع و تأمل در حدود ظاهری و باطنی آن، می‌تواند روشنگر بسیاری از مسائل نهفته در فقه اسلامی باشد. ارتباط بازیگران زن و مرد در صحنه‌ی نمایش، چگونگی پوشش ایشان و نحوه‌ی ابراز احساسات و عواطف توسط بازیگران زن، از مسائلی است که در حیطه‌ی فقهی باید مدنظر قرار گیرد.

این رساله دارای شش بخش است: در بخش اول، کلیاتی از نظر اسلام درباره‌ی حضور و بازیگری زن و بررسی‌های یک زن هنرمند و مبانی رجال‌شناسی رساله و بررسی مفاهیم کلیدی مرتبط با بحث، مطرح شده است. در بخش دوم، احکام فقهی پوشش لباس زن در بازیگری از جمله پوشیدن لباس جنس مخالف، لباس شهرت، لباس غیرمسلمان و لباس مهیج، بررسی شده است. همچنین پوشش زن در نقش مادرزرگ و پوشش دختر نابالغ و پوشش زنان غیرمسلمان و بازیگری زن در نقش معصومان علیهم‌السلام تحلیل شده است. در بخش سوم، احکام فقهی شنیدن صدای زن و حکم گفتگوی عادی و مفسده‌انگیز زن با نامحرم، احکام تقلید صدای دیگران توسط زن و حلیت یا حرمت طنز و برخی از مصادیق حرام در طنز بررسی

شده و حکم آوازخوانی زن در صحنه‌ی عروسی و مرثیه‌خوانی در فیلم و تئاتر آورده شده است. بخش چهارم نیز به مباحثی چون احکام فقهی نگاه عادی و آلوده‌ی زن به نامحرم در بازیگری و نگاه زن در نقش فیلمبردار اختصاص یافته است. در بخش پنجم، احکام فقهی زن در نقش چهره‌پرداز (گریمر) و حکم وصل کلاه‌گیس از سوی انسان و حیوان و پوشش کلاه‌گیس در بازیگری بررسی شده است. بخش ششم نیز احکام فقهی حرکات بازیگرانه، مانند رقص را مورد بررسی قرار داده است و رابطه‌ی زن با نامحرم در خنوت و شوخی زن با نامحرم را تحلیل کرده است.

اهداف و فواید تحقیق

به تصویر کشیدن تاریخ سرشار از افتخار گذشته برای داشتن برنامه‌ی دینی کامل، حائز اهمیت بسیار است و می‌توان از این طریق، الگوها و اسوه‌های بسیاری برای جامعه به نمایش گذاشت. اگر نگاهی به زندگی روزمره‌ی خود داشته باشیم، متوجه خواهیم شد که زن، نیمی از بیکره‌ی این جامعه است و حذف او از برنامه‌ها، امری غیرممکن و حضور ایشان در عرصه‌ی اجتماع مورد پذیرش قرار گرفته است. به لحاظ شرعی و عقلی، بازیگری زن در صورتی که جنبه‌ی ابزاری نداشته باشد و مورد طمع دیگران واقع نشود، مانعی ندارد. البته آشنا شدن جامعه‌ی هنری با احکام فقهی مرتبط با هنر نیز، در نظام اسلامی بسیار حائز اهمیت است.

در این رساله سعی شده است، جایگاه فقه و احکام اسلام، که در واقع

بیانگر برنامه‌ریزی یک انسان در تمام ادوار زندگی اوست، در زمینه‌ی بازیگری، اعم از پوشش و گفتار و رفتار، مورد نظر قرار گیرد تا از این طریق، برخی از مسائل فقهی مراکز هنری، خصوصاً سینما و تلویزیون، پاسخ داده شود.

پیشینه‌ی موضوع

در فقه شیعه، ساختن تصویر و مجسمه‌ی صاحب روح (ذوات‌الارواح) حرام شمرده شده است. حتی برخی از علما، نقاشی تصویر ذوات‌الروح را نیز حرام دانسته‌اند.^۱ اما برخی دیگر از فقها با توجه به اهمیت آن در عصر حاضر و کاربردی که تصویر در زمینه‌هایی چون پزشکی، تعلیم و تربیت، علوم فضایی و... دارد، ابعاد این مسئله را مورد مطالعه قرار داده‌اند و احکام متعددی را برای آن بیان کرده‌اند.

امام خمینی علیه السلام با توجه به واقعیت فیلم، آن را متفاوت با نقاشی و مجسمه دانسته‌اند و با جدا ساختن پیکرتراشی از تصویر کشی، آن را جایز شمرده‌اند.^۲ ایشان معتقدند تصویر متحرک که شامل فیلم و پویانمایی (انیمیشن) می‌شود، از مصادیق تصویرگری، که در روایات از آن نهی شده است، نیست. ایشان در این باره بیان می‌دارند: «آفرینش تصویر توسط ابزار

۱. شهید اول در لعمه گوید: «به جرم عمل الصور المجسمه ذوات‌الروح.» ج ۳، ص ۲۱۲ / و در شرح آن، شهید ثانی اعتقاد دارد که ممکن است نقاشی را نیز در حرمت داخل کنیم؛ النهایة فی مجرد الفقه و الفتوی،

ج ۱، ص ۷۲ / کتاب المکاسب، ص ۲۰۲.

۲. استفتائات خمینی (ره)، ج ۲، ص ۱۸.

و آلات، به خصوص همانند دوربین، که در عصر ما متداول است و معمول شده [است]، جایز است. ^۱ بلکه می‌توان گفت ظاهراً این قبیل تصویرگری از مصداق آنچه به عنوان تصویر آمده، خارج است. فیلم و تصویرهای متحرک در واقع عکس‌های معمولی که در هر ثانیه ۲۴ عکس از آنها قلاب شده و به جهت خطای دید بیننده، متحرک به نظر می‌رسد و این مشروع یا نامشروع بودن سینما دوری از فحشا یا آلوده بودن به آن می‌باشد و فحشا را در لغت به زشتی، هرزگی و هرگونه مرزشکنی که به آن مفسده مترتب شود، تعریف می‌کنند. ^۲ بنابراین ممکن است در هر یک از اعمال انسان اعم از رفتار و گفتار او که در فیلم به نمایش می‌گذارد، فحشا بروز کند. البته گاهی به صراحت بیان کردن از آنجا فحشا به شمار می‌آید. با توجه به وسعت معنای فحشا، فیلم باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱. تحریک‌کننده نباشد؛ ۲. بیانگر زشتی‌های مفسده‌انگیز نباشد؛ ۳. بازیگر در پوشش و حرکات و ظواهر، اخلاق انسانی و اسلامی را رعایت کند؛ ۴. در گفتگو (دیالوگ)، متانت، وقار و عفت گفتار را رعایت کند.

امام خمینی علیه السلام در ارائه‌ی الگو برای یک فیلم خوب و صحیح، پیام اخلاقی و تربیتی و میزان آگاهی‌دهی آن را مطرح می‌سازند. ^۳ این امر

۱. تخریر الوسیلة، ج ۱، ص ۴۹۷.

۲. الفحش و الفحشاء و الفاحشة: التبیح من القول و الفعل و جمعها الفواحش و أفحش علیه من المنطق قال الفحش کل خصلة قیة نهی فاحشة من القول و الأفعال... لسان العرب، ج ۵، ص ۲۰۰ / التحقیق فی کلمات القرآن، ج ۹، ص ۳۵.

۳. صحیفه نور، ج ۱۰، ص ۱۱.

نشان‌دهنده‌ی این موضع است که ایشان با توجه به نگاه فقیهانه و توجه به حد و مرزها، معیارهای اجتماعی و تربیتی و انسانی را نیز مدنظر قرار داده‌اند و از طرفی، این واقعیت را آشکار می‌سازند که فیلم، در ماهیت و حقیقت خود، موضوعی نیست که شریعت اسلامی به حرمت آن حکم کند.

پیشینه‌ی تحقیق

بازیگری زن در فیلم و تئاتر، از مسائلی است که سابقه‌ای در مباحث فقهی دارد و به خاطر ابتدال در سینما و مورد ابتلا نبودن این مسئله در گذشته، مورد نظر فقه‌ها قرار نگرفته است. ولی با شروع انقلاب اسلامی این وضع تغییر کرد و زن توانست با حضوری متین و باوقار، همراه با حجاب اسلامی در این عرصه فعالیت کند. در زمان معاصر، فقه‌ها منعی برای بازیگری زن در فیلم و تئاتر نمی‌بینند و در صورت عدم ترتب مفسده، آن را جایز دانسته‌اند.^۱

در این باره می‌توان به مسائلی که در مباحث کلی مرتبط با موضوع فقهی بحث، مورد نظر قرار گرفته است، مانند بحث نگاه و ارتباط کلامی زن نامحرم و پوشش او، اشاره کرد.

از جمله کتاب‌هایی که در این باره می‌توان به آنها اشاره کرد، دو کتاب «سینما در آینده‌ی فقه» و «موسیقی و غنا در آینده‌ی فقه» از «محمد رضا

۱. «صل بازیگری در تئاتر و فیلم اشکال ندارد، ولی باید از کارهای خلاف شرع و مکالمات شهوت‌انگیز خودداری کرد.» استفتانات خامنه‌ای، س ۵۰۲ / استفتانات مکارم شیرازی، ج ۱، س ۸۲۲ / استفتانات نوری مهدیانی، ج ۱، س ۴۵۱ و ج ۲، س ۵۶۹ / جامع الاحکام، ج ۲، س ۱۶۱۱ / سیستانی، سایت (بازیگری).

جباران»، برگرفته از درس خارج فقه «آیت‌الله مروجی» است. این دو اثر از پژوهش‌های بسیار مورد توجه در این زمینه است. ولی در عین حال به تمام جوانب موضوع پرداخته نشده است. به عنوان مثال، در موارد زیادی آدرس جرح و تعدیل راویان ذکر نشده است. برخی از مباحث مربوط به بازیگری زن، مانند حکم گریم نیز مورد بحث قرار نگرفته است. کتاب‌های «بازیگری در منابع دینی» از «صغر محمدی همدانی» و «آداب سینما و فیلمسازی» اثر «سعید عباس‌زاده» از پژوهش‌های دیگری است که می‌توان به آن اشاره کرد. به نظر می‌رسد یکی از امتیازات این رساله، توجه به ابعاد مختلف بازیگری و حضور زن در فیلم و تئاتر است.

سؤال‌های تحقیق

زن و هنر در فقه اسلامی چه جایگاهی دارد؟ آیا مکتب اسلام و فقه برای حضور زن در عرصه‌های نمایش، نظر دارد یا خیر؟ آیا اسلام برای بازیگری زن قوانینی در نظر گرفته است؟

روش تحقیق

به‌کارگیری روش صحیح در بررسی‌های علمی ضروری به نظر می‌رسد. زیرا این امر موجب می‌شود محقق، بیشترین اطلاعات را به دست آورد و از اشتباهات او کاسته شود. علاوه بر آن، موجب صرفه‌جویی در وقت و جلوگیری از ضایعات مالی می‌شود و از خستگی ذهنی محقق می‌کاهد و با ایجاد نظم علمی در فکر پژوهشگر، او را سریع‌تر به مقصود رهنمون

می‌شود. بنابراین نتایج کار در هر مرحله قابل بررسی است. البته بدیهی است که روش به کار رفته در هر علم، باید با موضوع مورد بررسی تناسب داشته باشد.

روش‌های تحقیق در علوم گوناگون، از جمله در علوم اسلامی، از نظر داده‌ها و گزاره‌هایی که از آنها استفاده می‌شود، به عقلی، نقلی و تجربی تقسیم می‌شود. این رساله با توجه به روش نقلی، به مسئله‌ی مورد پژوهش می‌پردازد. این روش عبارت است از بررسی متون نقلی که در سه مرحله انجام می‌شود:

۱. بررسی باقی‌مانده‌ی متن که از طریق تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به راویان متن صورت می‌گیرد؛
۲. بررسی مدلول متن که از طریق عرضه‌ی آن بر ادله‌ی معتبر نقلی و عقلی و تجربی انجام می‌شود؛
۳. کشف مدلول متن که با مراجعه به قرائن عقلی و نقلی متن حاصل می‌شود. در این روش، از اسناد و مدارک نقلی بهره‌برداری زیادی صورت می‌گیرد. ذکر این نکته حائز اهمیت است که بسیاری از تحقیقات عقلی و نقلی، مانند اخلاق، کلام، اصول فقه یا علوم نقلی مانند فقه، حدیث، رجال، تفسیر، تاریخ و لغت با این روش صورت می‌پذیرد.^۱

مبانی رجال‌شناسی رساله

علم رجال به بررسی میزان اعتبار رجال حدیث می‌پردازد. بدین ترتیب میزان صحت قول ایشان مشخص می‌شود. همین امر نیز ضرورت علم رجال را مشخص می‌کند.^۱

یکی از دلایل نیاز به رجال‌شناسی در حدیث، این است که از جمله منابع استنباط احکام فقهی، احادیث نقل شده از پیامبر ﷺ و ائمه معصومین علیهم‌السلام است و برای صحت یا سقم احادیث، رجال‌شناسی ضرورت پیدا می‌کند. به ما افراد مجهول‌الهویه یا جاعل، احادیثی را برای اغراض خاص، از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و ائمه علیهم‌السلام جعل می‌کردند. این مسئله در تاریخ مدون فقه شیعه، مورد اهتمام فقهای بزرگوار بوده است.

مورد وثوق بودن راوی را به سه صورت می‌توان به دست آورد:

۱. توثیقات خاص، ۲. توثیقات عام.

در توثیق خاص، نص یکی از معصومان علیهم‌السلام یا یکی از بزرگان رجالی متقدم در قرون ۴ و ۵ هجری، مانند نجاشی و کشی و شیخ طوسی، که مورد اعتماد فقهای بزرگوار شیعه هستند، بر تقه بودن راوی کفایت می‌کند. اگر راوی توثیق خاص نداشته باشد، از راه توثیق عام می‌توان او را توثیق کرد، اما کم و کیف آن مورد اختلاف فقهاست. برخی آن را قبول دارند و برخی آن را نپذیرفته‌اند. از جمله توثیقات عام، که در مباحث رجالی مطرح است، به قرار زیر است:

۱. دانش درایة‌الحدیث؛ ص ۱۳.

۱. توثیق وارد در پیوند اصحاب اجماع که براساس قول کش: «اجمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم.»^۱ برخی اعتقاد دارند راویان هر روایتی که اصحاب اجماع از ایشان روایت کنند، موثقند.
 ۲. ثقه بودن راویانی که مشایخ ثلاثه «ابن ابی عمیر»، «صفوان بن یحیی» و «بزنطی» از آنها نقل می‌کنند، اگرچه مجهول باشند، مورد تأیید است. بنا بر قول شیخ طوسی: «لا یروون و لا یرسلون إلا عن ثقة.»^۲ تمام مرسلات اینها تصحیح می‌شود.
 ۳. راوی در اسناد کتاب «کامل الزیارات ابن قولویه» باشد. چون ایشان در مقدمه‌ی کتاب خود بیان می‌دارد که از غیر ثقه روایتی نقل نمی‌کند.^۳
 ۴. از مشایخ صدوق باشد.
 ۵. از راویان اسناد تفسیر «علی بن ابراهیم قمی» باشد.
 ۶. از مشایخ اجازه باشد.^۴
- غالب علما الفاضلی چون «ثقه»، «عدل»، «عادل»، «حجت» و «وجه» را مفید توثیق و الفاضلی چون «متقن»، «ثبت»، «حافظ»، «حاط»، «یحتج بحدیثه»، «صدوق»، «جلیل» و غیره را مفید مدح می‌دانند. روایات، براساس نظر مشهور، در تقسیم اولیه به «خبر متواتر»^۵ و «خبر

۱. رجال الکنی (اختیار معرفة الرجال)، ص ۳۲۲.

۲. العدة فی اصول الفقه، ج ۱، ص ۱۵۴.

۳. کامل الزیارات، ص ۱۵.

۴. کلیات فی علم الرجال، ص ۳۰۴-۳۰۰.

۵. «در صورتی که سلسله‌ی سند حدیث در هر طبقه به حدی برسد که از توافق آنها بر کذب ایمن باشیم، آن را متواتر می‌گویند.» الوجیزة فی الدراية، ص ۴.

واحد»^۱ تقسیم می‌شوند. خبر واحد به لحاظ تعداد راویان، به سه قسم «خبر مستفیض»^۲، «خبر عزیز»^۳ و «خبر غریب»^۴ و به لحاظ احوال راویان، نزد قدمای امامیه^۵، به دو قسم «خبر صحیح» و «غیر صحیح» تقسیم می‌شود.^۶ اما خبر واحد، نزد متأخرین از امامیه، به چهار قسم «خبر صحیح»^۷، «خبر حسن»^۸ و «خبر موثق»^۹ و «خبر ضعیف»^{۱۰} تقسیم می‌شود.

۱. «خبر واحد به خبری گویند که به مرز تواتر نرسیده، خواه یک نفر آن را روایت کند یا بیشتر.» مقیاس الهدایة، ج ۱، ص ۱۲۵.
۲. «راویان در خبر، اگر به مرز تواتر نرسیده، ولكن بیش از سه نفر باشند، آن خبر مستفیض نامیده می‌شود.» مقیاس الهدایة، ج ۱، ص ۱۲۸.
۳. «اگر راویان در خبر، در هر طبقه حداقل ده نفر باشند و کمتر از آن نباشند، خبر عزیز گویند.» مقیاس الهدایة، ج ۱، ص ۱۳۴.
۴. «راویان در خبر واحد، اگر در هر طبقه یک نفر یا یک نفر نقل نماید، خبر غریب می‌باشد.» علم الحدیث، ص ۳۰.
۵. مقصود از قدمای امامیه، کسانی مانند کشی، نجاشی، طوسی، صدوق، ابن شهر آشوب... که از صدر اسلام تا حدود قرن ششم را شامل می‌شود.
۶. «خبر صحیح نزد قدمای امامیه به خبری گویند که محفوف به قرائن صحت باشد، مانند تکرار الحدیث در یک اصل و یا وجود حدیث در اصول اربعه باشد. و خبر غیر صحیح آن است که محفوف به قرائن صحت نباشد و مورد اعتماد نیست.» علم الحدیث، ص ۳۱.
۷. «خبر صحیح به خبری گویند که سلسله‌ی سند آن تا به معصوم متصل و ناقل یا ناقلان آن در همه‌ی طبقات امامی و عادل باشند.» الرعاية فی علم الدراية، ص ۱۹.
۸. «خبری که سند آن تا به معصوم متصل باشد و ناقل یا ناقلان آن در هر طبقه، امامی و مدح هستند، ولی تنصیب بر عدالت هر یک نشده است [خبر حسن است].» مقیاس الهدایة، ج ۱، ص ۱۶۱.
۹. «حدیثی که سند آن تا به معصوم متصل باشد و راویان آن از نظر اصحاب، موثق باشند، گرچه از فساد عقیده برخوردارند و از مخالفین امامیه باشند، گرچه از شیعیان غیر امامی باشند.» مقیاس الهدایة، ج ۱، ص ۱۶۸.
۱۰. «خبری است که شرایط هیچ‌یک از اقسام حدیث صحیح و حسن، موثق را دارا نباشد و راویان آن به کذب، جعل، فسق و... متهم باشند.» علم الحدیث، ص ۳۹.

در اینجا لازم است از اساتید معظم، حجت الاسلام والمسلمین علیدوست و حجت الاسلام والمسلمین عندلیب در راهنمایی بنده، کمال تشکر را داشته باشم و از تمامی کسانی که بنده را در این رساله یاری کردند، از جمله جناب استاد حسین قاسمی، حجت الاسلام حسن ناصریان، حجت الاسلام مهدی خدامیان، استاد فتحی پور، محمدرضا انیسی، مدیریت حوزه‌ی علمیه‌ی ائمه‌المؤمنین علیهم‌السلام آران و بیدگل و همسر گرامی‌ام، تشکر کنم.